

УДК 330.101.541:004
JEL Classification: B 41, E 00, O 11, O 14

DOI: 10.37332/2309-1533.2019.5-6.3

Ситник Н.С.,
д-р екон. наук, доцент, проф. кафедри
державних та місцевих фінансів,
Шушкова Ю.В.,
канд. екон. наук, доцент, доц. кафедри
державних та місцевих фінансів,
Львівський національний університет імені І. Франка

РЕИНДУСТРИАЛИЗАЦИЯ ЭКОНОМИКИ НА ОСНОВЕ ТЕХНОЛОГИЧНОЙ МОДЕРНИЗАЦИИ: СУТНІСНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПОНЯТТЯ

Sytyk N.S.,
dr.sc.(econ.), assoc. prof., professor
at the department of state and local finance,
Shushkova Yu.V.,
cand.sc.(econ.), assoc. prof., associate professor
at the department of state and local finance,
Ivan Franko National University of Lviv

REINDUSTRIALIZATION OF ECONOMY ON THE BASIS OF TECHNOLOGICAL MODERNIZATION: AN ESSENTIAL CHARACTERISTIC OF THE CONCEPT

Постановка проблеми. Особливості та виклики сучасного економічного світу, подальший руйнівний вплив деіндустріалізаційних процесів на стан економіки обумовлює пріоритетність та необхідність впровадження процесів реіндустріалізації на основі технологічної модернізації. Головною метою цих процесів є становлення і розвиток національного виробництва, нарощування потенціалу та забезпечення конкурентоспроможності галузей промисловості та інших базових видів економічної діяльності на засадах інтелектуалізації. Проте досягнення даної мети неможливе без уточнення сутнісних засад цього поняття.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню сутності процесу реіндустріалізації та її впливу на функціонування економічних систем присвячено чимало наукових праць. Так, серед зарубіжних науковців, які одними із перших дослідили дане поняття, є Дж. Міллер, Т. Уолтон, У. Ковачич, Дж. Рабкін. Серед вітчизняних вчених, які розглядали питання реіндустріалізації та модернізації економіки, а також підкреслювали вагомість комплексного вирішення питань модернізації в Україні, – В. І. Геєць, С. В. Мочерний, Ю. В. Кіндзерський, В. І. Ляшенко, Є. В. Котов, Ю. П. Пашенко, Й. М. Петрович, В. Г. Бурлака, Л. І. Федулова та ін. Однак, незважаючи на велику кількість наукових праць, чітке теоретичне розуміння сутності реіндустріалізації економіки на основі технічної модернізації відсутнє.

Постановка завдання. Метою дослідження є теоретичне обґрунтування сутності реіндустріалізації економіки на основі технологічної модернізації.

Виклад основного матеріалу дослідження. В сучасних умовах економічного розвитку процеси перебудови, розбудови й оновлення техніко-технологічних систем функціонування національної економіки невід’ємно пов’язують із поняттями індустріалізації та реіндустріалізації, а також поняттями технічної і технологічної модернізації економіки. Для вирішення завдань та впровадження цілей процесу реіндустріалізації на основі технологічної модернізації необхідно дослідити погляди вітчизняних та зарубіжних науковців щодо визначення сутності даних понять.

Досліджуючи первинну сутність поняття індустріалізації в її історичному контексті, зазначимо, що індустріалізація визначається як створення нової техніки, обладнання та впровадження їх у господарство країни і насамперед в оснащення виробничого комплексу. На думку Ю. Кіндзерського, саме завдяки швидкому індустріальному зростанню окремі країни, які розвиваються, стають впливовими активними гравцями світової економіки та політики, створюючи внаслідок цього багатополарність та посилюючи невизначеність світового економічного розвитку [1, с. 93]. Таким чином, індустріалізація виступає потужним двигуном швидкого економічного зростання, процеси та механізми якого є актуальними для застосування протягом тривалого історичного періоду, і якщо

економічно розвинені країни пройшли періоди індустріалізації ще на початку двадцятого століття, то для країн, що розвиваються, впровадження процесів індустріалізації є сучасним інструментом досягнення значних темпів економічного розвитку та розбудови потужних економічних систем. Водночас, наслідки індустріалізації призводять до значних змін кон'юнктури світових економічних ринків та динаміки його економічного розвитку, завдяки цьому активують процеси конкуренції на світових ринках та інноваційні процеси як інструменти отримання значних техніко-технологічних та конкурентних переваг сучасного індустріального розвитку.

В дослідженнях В. Левицького індустріалізація трактується як боротьба із технічною, технологічною відсталістю, ініціювання масштабних будівельних проектів і асоціюється із процесами, що відбувалися в СРСР та провідних країнах світу у 20-30 роки минулого століття, як програмою заходів із прискореного розвитку промисловості та військово-промислового комплексу [2, с. 183-186]. Проте активність впровадження процесів індустріалізації, їх масштабність та результати в історичному контексті свідчать про індустріалізацію як певний закономірний етап світового економічного розвитку, перехід до потужного індустріального виробництва та формування сучасних економічних відносин.

Впровадження процесів індустріалізації економіки провідних країн світу на початку 20 ст. призвело до значних трансформаційних зрушень, змін в суспільно-економічному житті країн та появи дефініції «індустріальне суспільство». Аналізуючи індустріальне суспільство, Р. Арон охарактеризував його як «суспільство, де промисловість виступає найбільш характерною формою виробництва» [3, с. 18]. У своїх дослідженнях автор розглядає індустріалізацію як «вхід до сучасності» та як певну «лінію між аграрним та індустріальними суспільствами, традиціями і сучасністю», а також визначає п'ять основних рис індустріальної економіки: значний розрив між родиною та підприємством; диференційований поділ праці в самих підприємствах; значна потреба в постійному накопиченні капіталу; раціональний економічний розрахунок та планування етапів діяльності; концентрація робочої сили в місці здійснення виробничого процесу. Погоджуючись із висновками автора, слід зазначити, що в індустріальному суспільстві основним осередком економічного життя є підприємства як середовище створення продукту та ринок, як середовище його обміну.

Комплексне осмислення наведених вище підходів до дослідження сутності процесів індустріалізації дає можливість зробити узагальнене визначення, відповідно до якого індустріалізація – це процес зростання автоматизації, комп'ютеризації, інформатизації виробництва, започаткування моделювання та впровадження бізнес-процесів, активним впровадженням інновацій в поєднанні зі зростанням технологічності виробництва у всіх видах економічної діяльності та галузях економіки: промисловості, сільському господарстві, сфері послуг та інших сферах.

Процеси індустріалізації, які динамічно впроваджувалися в економіці різних країн, активували перехід на нові техніко-технологічні устрої визначаючи високий темп не тільки економічного, але й техніко-технологічного розвитку. Таким чином, основними факторами індустріалізації виступали: ріст технологічності та складності технологічних процесів; модернізація техніки, обладнання, виробничих потужностей; зростання наукомісткості виробництва; активізація процесів відтворення на основі впровадження інновацій.

Проте, з часом, як зазначається у працях С. Бодрунова [4, с. 128], С. Ковальова [5, с. 128], В. Ярошевича [6, с. 22] та інших науковців, процеси економічного зростання провідних країн світу значно сповільнилися, системно зменшувалися частки переробних галузей в структурі ВВП країн, поступаючись місцем добувним галузям, а в країнах із розвинутою економікою – сфері послуг, зріс рівень безробіття в реальному секторі економіки. Всі ці фактори окреслювали основні ознаки процесу деіндустріалізації, як згортання промислової, індустріальної активності економічного розвитку країн світу. Внаслідок зменшення обсягів промислового виробництва та його концентрації в розвинених країнах чи перенесення виробничих комплексів в країни, що розвиваються, з метою оптимізації та зменшення вартості ресурсів та за відсутності впровадження виваженої економічної політики, спрямованої на довготривалий економічний розвиток, на зміну процесу індустріалізації прийшов процес деіндустріалізації.

Світова економічна криза 2008-2011 рр. та необхідність подолання її руйнівних наслідків окреслили необхідність актуалізації нових хвиль техніко-технологічного розвитку, що визначаються як процеси реіндустріалізації. На думку В. Ярошевича [6, с. 23], реіндустріалізація виникла внаслідок необхідності виправлення процесів значного згортання темпів техніко-технологічного промислового розвитку, пов'язаних із деіндустріалізацією.

Одними із перших дослідили сутність процесу реіндустріалізації та її вплив на функціонування економічних систем Дж. Міллер, Т. Уолтон, У. Ковачич, Дж. Рабкін. За їх визначенням, реіндустріалізацією є поєднання зусиль держави, підприємництва та освітньої сфери з метою створення, координації та провадження єдиної промислової політики, спрямованої на відтворення промислового потенціалу країни [7, с. 1-4]. Дане визначення можна вважати одним із перших намагань науковців дослідити проблематику індустріальних процесів в їх еволюціонуванні та окреслити реіндустріалізацію як певні дії державних інститутів та бізнесу, спроби здійснити відповідні зміни

засобами промислової політики, зосереджуючи увагу на аспекті забезпечення промислового розвитку, не впроваджуючи при цьому системних економічних змін.

Одним із найбільш дискусійних є визначення Г. Хосперса, за яким реіндустріалізація визначається як збереження традиційної структури регіональної економіки [8, с. 148]. З таким твердженням важко погодитись, оскільки таким чином реіндустріалізація не тільки не забезпечує розвитку, але й уособлює цілий ряд обмежень, пов'язаних із наявністю традиційної структури економіки певних регіонів тієї чи іншої країни, проте в сучасному світі розвитку інформації, високих технологій, створення високотехнологічних товарів та впровадження інноваційних технологічних процесів не обмежується традиційними галузями та не потребує зв'язку із певними регіонами зосередження природних ресурсів, а найбільш необхідними ресурсами для розвитку таких виробництв виступають кадрові, інтелектуальні ресурси та технології, проте саме високотехнологічні та середньотехнологічні виробництва є основою сучасних процесів реіндустріального розвитку.

Реіндустріалізація також трактується як процес промислового відродження під впливом комплексу зовнішніх та внутрішніх факторів, що приводять до відновлення первинного значення промисловості і в першу чергу переробної промисловості в структурі економіки країни [9, с. 11-13]. Дане визначення є достатньо дискусійним, оскільки воно розглядає реіндустріалізацію лише як процес промислового розвитку, надаючи промисловості первинного значення не враховуючи впровадження необхідних індустріальних, технологічних змін в інших галузях економіки країни.

Водночас, за дослідженням П. Присекару, реіндустріалізація визначається «як вид політики, що спрямована на зростання частки обробної промисловості в структурі ВВП, зростання її конкурентоспроможності за рахунок активного впровадження інновацій, зростання ефективності виробничих бізнес-процесів внаслідок використання фінансових та управлінських інструментів» [10, с. 148]. За даним визначенням, інтерпретуючи реіндустріалізацію як вид політики, автор розвиває це поняття, пов'язуючи його із процесами впровадження активних інноваційних змін, виробничих та управлінських інновацій, що призведе до зростання конкурентоспроможності продукції. Водночас, автор зводить процеси реіндустріалізації до рівня обробної промисловості, втрачаючи комплексність, що необхідна для здійснення індустріальних змін в реальному секторі економіки.

Науковці Е. Хейман та С. Веттер визначають реіндустріалізацію «як зростання частки виробничого сектору в структурі ВВП країни, що досягається внаслідок проведення комплексної державної промислової, фінансової, енергетичної політики, а також повернення виробничих потужностей, які було винесено до країн, що розвиваються з метою оптимізації виробничих витрат» [11, с. 3-4]. За цим трактуванням, розуміння сутності процесу реіндустріалізації набуло певного розвитку та формалізувало науковий підхід, за яким реіндустріалізація визначається як структурні зміни, що досягаються внаслідок проведення комплексної державної політики в різних сферах та окреслено як один із механізмів необхідних для зростання частки виробничого сектору в структурі ВВП, повернення та відновлення національних виробничих комплексів.

З позицій необхідності впровадження процесів диверсифікації та активізації розвитку високотехнологічних галузей як основи відновлення ролі промисловості в функціонуванні національної економіки розглядають процеси реіндустріалізації О. Сумина та Д. Зябліков [12, с. 148].

Досліджуючи питання реіндустріалізації, науковці акцентують увагу на необхідності формування єдиної економічної політики країн з метою розвитку внутрішнього виробництва та впровадження процесів відновлення національного виробництва за рахунок повернення виробничих потужностей із країн, що розвиваються, в які ці виробництва було винесено в рамках реалізації виробничих програм економії витрат, зменшення собівартості продукції, внаслідок використання дешевих ресурсів.

Водночас, узагальнення результатів проведеного дослідження дають можливість виокремити та констатувати наявність в сучасних наукових дослідженнях цього напрямку трьох основних підходів до розуміння процесів реіндустріалізації:

– за першим підходом реіндустріалізація розглядається як загальна тенденція відродження промисловості як основи економіки країни;

– за другим – реіндустріалізація визначається як комплекс заходів державної промислової чи економічної політики, спрямованої на відновлення промисловості та її значення в економіці;

– за третім – реіндустріалізація розуміється як процес, пов'язаний із розвитком високотехнологічних галузей та відновленням традиційних галузей реального сектору економіки на технологічних засадах із активним розвитком та впровадженням інновацій.

Основні характеристики поняття реіндустріалізації представлені на рис. 1.

У науковій праці із проблем сучасного економічного розвитку В. Ляшенко та Є. Котова процес реіндустріалізації розглядається як перехід до системи гнучкого виробництва, пристосованого до динаміки змін сучасного світу та змін кон'юнктури ринку, а локомотивом таких системних змін є модернізація та переоснащення виробничих потужностей, їх повернення, перенесення із Китаю, країн Азії [13, с. 24-25]. Погоджуючись із думкою вчених, слід зазначити, що активне впровадження в процесі такого переоснащення, модернізації техніко-технологічних інновацій, спрямоване на активування промислових процесів, процесів відтворення та спроможне дати новий виток соціально-економічному розвитку країни.



Рис. 1. Основні характеристики поняття реіндустріалізації

Джерело: розроблено авторами

Сучасне розуміння модернізації бере свій початок в теоріях Й. Шумпетера як економічне зростання на засадах техніко-технологічних змін та трансформацій. На цій теорії Ф. Агіон та П. Хоуітт окреслили процеси модернізації як копіювання технологій, водночас, визначаючи переваги модернізації у подоланні значного техніко-технологічного відставання в технічному, технологічному розвитку [14, с. 94]. Таким чином, було здійснено перехід від розуміння модернізації як певного поліпшення, оновлення елементів конструкцій чи обладнання, його техніко-технологічного удосконалення, до розуміння модернізації як оновлення, осучаснення технічних, управлінських, організаційних процесів.

За дослідженням Л. Федулової, модернізація визначається як технологічне оновлення існуючого промислового потенціалу та активний швидкий розвиток високотехнологічного виробництва, спрямований на перетворення технологічних та організаційних, управлінських інновацій на головний фактор економічного розвитку [15, с. 128]. Зокрема, автором підкреслюється, що основою модернізаційних змін є активний науковий розвиток, створення інновацій та нових технологій чи їх залучення, оскільки сам процес модернізації потребує значної динаміки впровадження інноваційних процесів.

В дослідженнях Е. Ковальчук модернізація визначається як комплексний проект із удосконалення діяльності, що охоплює не лише виробничу та управлінську сфери, але й розбудову інфраструктури та економічних зв'язків [16, с. 11]. За цим визначенням поняття модернізації набуло подальшого розвитку та вийшло за межі технічних та технологічних змін, які стосуються обладнання, виробничих потужностей, і охоплює удосконалення організаційних, інформаційних, техніко-технологічних зв'язків в функціонуванні реального сектору економіки, взаємодії та взаємовпливу зовнішнього та внутрішнього середовища. Внаслідок чого розглядається не лише виробничий та технологічний, але й організаційний, управлінський аспекти модернізації як єдиний взаємодіючий комплекс.

У свою чергу, Й. Петрович розглядає модернізацію як стан ефективного розвитку, заснований на впровадженні у виробництво результатів науково-технічного прогресу, розбудові, оновленні техніки та технологій у всіх галузях та видах економічної діяльності, спрямованому на виробництво нової інноваційної продукції, конкурентоспроможної як на внутрішньому, так і на зовнішніх ринках, оновлення існуючих та застосування нових інноваційних технологій [17, с. 201]. Автор підіймає питання зв'язку та залежності виробництва продукції конкурентоспроможної як на внутрішньому, так і на зовнішніх ринках та пов'язує його зі зростанням рівня інноваційності продукції, а процес модернізації визначає як головний активатор таких інноваційних і технологічних змін. До того ж дане твердження стосується всіх секторів національного господарства, тому проблематика модернізації є актуальною для всіх секторів економічної системи країни.

В. Бурлака стверджує, що модернізація виступає основою зростання технологічної конкурентоспроможності національної промисловості, а її реалізація пов'язана із комплексним впровадженням як національних, так і світових наукових розробок та технологій [18, с. 72]. Автор акцентує увагу на необхідності активного залучення сучасних інноваційних технологій, досягнень вітчизняної та світової науки та розширює це поняття до необхідності впровадження комплексної модернізації, і саме вона визначається основою зростання конкурентоспроможності вітчизняної продукції.

На думку Ю. Пащенко, головною ознакою модернізації є пріоритетність технологічного розвитку на засадах нових наукових знань. Із впровадженням модернізації поглиблюється суспільний та технічний поділ праці, отримують розвиток інші сектори економіки, торгівля, сфера послуг, розширюються ринки товарів, капіталів, робочої сили, відбувається формування та розвиток соціальних та громадських інститутів [19, с. 51]. Таким чином, підкреслено провідну роль технологічної модернізації, основою якої є продукування та використання нових наукових знань – інновацій. Разом з тим, зазначається, що технологічна модернізація стосується не лише сфери виробництва, вона поширюється на сектори торгівлі, послуг, фінансову сферу, призводить до зростання ваги та ролі інноваційної інфраструктури, зростання ролі науки, освіти в економічному та соціальному житті країни.

Термін «модернізація» в широкому його розумінні, на думку Л. Іноземцева, використовується найчастіше для визначення стратегії швидкої зміни технологічних, суспільних, економічних умов функціонування із метою зростання конкурентоспроможності та динаміки функціонування [20, с. 7]. Відповідно, сама модернізація визначається як певний процес швидкої зміни умов, за яких функціонують економічні системи країни, проте автором не визначено за рахунок яких факторів, механізмів, інструментів створюються такі умови та забезпечуються динамічні зміни.

Водночас, більш вузьке трактування цього поняття, характерне для мікрорівня – процесів на рівні оновлення окремих підприємств, дає С. Мочерний, визначаючи модернізацію як процес часткового оновлення, заміни застарілого обладнання та технологій виробництва, їх технічне та технологічне переоснащення [21, с. 468]. Так, на рівні окремих підприємств як суб'єктів економічної діяльності в усіх сферах економіки оновлення та розвиток здійснюється із впровадженням процесів діагностики, модернізації чи реструктуризації їх виробничих систем. Відповідно, процеси технологічної модернізації економічної системи країни, що мають практичну реалізацію, впроваджуються за умов здійснення таких змін комплексно і стосуються кожного підприємства. Водночас, здійснення модернізуючих змін на окремих підприємствах без заходів державної політики модернізації та комплексного її впровадження не має прямого впливу на оновлення та зміни економічної системи країни. Таким чином, модернізація досліджується як в широкому розумінні (процес оновлення, модернізації економічної системи та суспільства в цілому), так і в вузькому значенні (техніко-технологічне оновлення виробничих потужностей).

Дослідження реіндустріалізації національної економіки країни на засадах технологічної модернізації як масштабного проекту оновлення економіки країни, її галузей та секторів, дає можливість окреслити значні залежності між факторами сукупного обсягу всіх необхідних інвестицій, власного промислового капіталу, що можуть бути авансованими та спрямованими на процеси модернізації, обсягу всіх необхідних матеріальних, природних, кадрових, інформаційних та інших ресурсів, часу необхідного для розробки та реалізації проектів техніко-технологічної модернізації економіки країни та отриманого результату індустріалізації як нової якості економічного розвитку, що в сукупності дають можливість переходу економічної системи країни на новий техніко-технологічний рівень розвитку – новий технологічний устрій.

Разом із тим, окрім залежності між часом, вартістю та якістю, для процесів індустріалізації в умовах сучасного світу та із врахуванням факторів первинної та вторинної модернізації, що реалізуються в різних економічно-суспільних, політичних умовах та обумовлюються певним рівнем розвитку економічних систем, для процесів реіндустріалізації національної економіки на засадах технологічної модернізації домінуючим є фактор власного інноваційного розвитку та трансферу існуючих інновацій, який є настільки важливим, що не може розглядатися просто як ресурс технологій. Внаслідок цього, трансфер технологій для успішної реалізації процесів реіндустріалізації для країн із наздоганяючою економікою, є першочерговим по важливості фактором, який виступає основним двигуном реіндустріалізаційних процесів, що в сучасних умовах техніко-технологічного розвитку не

можуть бути реалізовані в рамках інноваційних напрацювань та можливостей однієї країни, а тому даний процес виходить за межі національного і потребує для його успішної та швидкої реалізації доступу до світових технологій та можливості їх залучення і використання.

В контексті процесів індустріалізації слід зазначити, що реіндустріалізація сама по собі передбачає оновлення, швидке зростання ефективності функціонування виробничо-промислового комплексу економічної системи країни в цілому, таким чином, процеси реіндустріалізації не можуть бути реалізованими без змін, оновлення самих виробничих, техніко-технологічних потужностей. Відповідно, реіндустріалізація в сучасних економічних реаліях може бути впровадженою за умов здійснення технологічної модернізації економіки країни та її секторів.

В підсумку проведених теоретичних досліджень слід зазначити, що реіндустріалізація як процес структурних змін та інституційних реформ в системі національного господарства, орієнтований на становлення і розвиток, нарощування потенціалу та забезпечення конкурентоспроможності нових прогресивних галузей промисловості та інших базових видів економічної діяльності (розвиток інформаційних технологій, біотехнологій, технологій в машинобудуванні, альтернативній, новій та ефективній енергетиці тощо) на засадах інтелектуалізації.

При цьому під інтелектуалізацією слід розуміти розвиток цих галузей на основі розвитку та взаємодії освіти, науки та активного застосування сучасних інформаційних технологій та засобів, що складають основу інтелектуально-кадрового забезпечення; активне впровадження інновацій та забезпечення прав та захисту інтелектуальної власності; системне впровадження процесів інтелектуалізації та розвитку на засадах цифровізації економіки і господарських відносин.

Висновки з проведеного дослідження. Результати проведеного дослідження дали можливість сформулювати визначення реіндустріалізації економіки на основі технологічної модернізації як процесу відновлення та зростання темпів індустріального розвитку внаслідок оновлення (на інноваційних засадах) техніко-технологічних потужностей економічної системи країни, активного впровадження інституційних реформ та структурних змін, відбудови реального сектору економіки із метою створення потужного індустріального базису, основи майбутнього ефективного соціально-економічного розвитку національної економіки. Саме цей аспект розуміння реіндустріалізації економіки на основі технологічної модернізації закладає перспективи для подальшого розроблення цієї проблематики в межах вітчизняної науки державного регулювання національної економіки.

Література

1. Кіндзерський Ю. В. Промисловість України: стратегія і політика структурно-технологічної модернізації : монографія. НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогноз. НАН України». Київ, 2013. 536 с.
2. Левицький В. Дискурс про індустріалізацію. *Людинознавчі Студії. Серія: Філософія*. 2015. № 32. С. 182-199.
3. Арон Р. Этапы развития социологической мысли / под об. ред. П. С. Гуревича. Москва : Прогресс, 1992. 608 с.
4. Бодрунов С. Д. Реиндустриализация экономики и проблема импортозамещения: роль и задачи информационной индустрии. *Вестник РЭУ им. Г. В. Плеханова*. 2015. № 4 (82). С. 127-132.
5. Ковалёв С. Г. Возможности неоиндустриального развития России в современных геополитических условиях. *Интеграция производства, науки и образования и реиндустриализация российской экономики*: сб. мат-лов межд. конгресса. Москва : ЛЕНАНД, 2015. С. 127-139.
6. Ярошевич В. И. Современные мировые тенденции развития промышленности. *Белорусский экономический журнал*. 2017. № 2. С. 21-36.
7. Miller J. Walton T., Kovacic W., Rabkin J. Industrial Policy: reindustrialization through competition or coordinated action. *Yale Journal on Regulation*. 1984. Т. 2. № 1. P. 1-37.
8. Hospers G. Reconstructing Europe's Rustbelt. The Case of The German Ruhrgebiet. *Intereconomics*. 2004. № 3. P. 147-156.
9. The Reindustrialisation Hospers of the United States. Euler Hermes Economic Outlook. Special Report – Paris, Eulet Hermes. 2013. P. 1-36.
10. Prisecaru P. Reindustrialisation policy. *Knowledge Horizont. Economics*. 2014. Т.6. № 2. P. 21-25.
11. Heymann E., Vetter S. Europe's re-industrialisation. EU Monitor. EU Integration. Frankfurt am Main: Deutsche Bank AG, 2013. P. 1-12.
12. Сумина Е. В., Зябликов Д. В. Потребность в инновационном региональном развитии в целях диверсификационного экономического роста Сибири в условиях реиндустриализации. *Вестник СибГАУ*. 2015. Т. 16. № 2. С. 515-522.
13. Ляшенко В. І., Котов Є. В. Україна XXI: неоіндустріальна держава або «крах проекту?» : монографія. Київ : Інститут економіки промисловості, 2015. 96 с.
14. Aghion Ph., Growth P. The economics of Growth. England : The MIT Press Cambridge, 2009. 475 p.

15. Федулова Л. І. Технологічна модернізація промисловості України. Київ : Ін-т економіки та прогнозування, 2008. 472с.
16. Ковальчук Е. А. Методология и инструментарий стратегического управления модернизацией промышленных предприятий в условиях инновационной экономики : автореф. дис. ... доктора эк. наук: 08.00.05. Санкт-Петербург, 2011. 40 с.
17. Петрович Й. М., Лушак Н. С. Сутнісна характеристика поняття модернізації підприємства в системі економічних категорій. *Вісник Національного університету Львівська політехніка*. 2012. № 748. С. 199-206.
18. Бурлака В. Г. Структурні складові технологічної конкурентоспроможності промисловості України в умовах світової фінансової кризи. *Актуальні проблеми економіки*. 2011. № 7(121). С. 68-74.
19. Пашенко Ю. П. Концептуальні аспекти модернізації економічної системи. *Агросвіт*. 2010. № 10. С. 45-53.
20. Иноземцев Л. В. Что такое модернизация и готова ли к ней Россия? *Модернизация России: условия, предпосылки, шансы*: 6 сб. ст. и мат. ; Центр исследований постиндустриального общества. 2009. № 1. С. 6-15.
21. Економічна енциклопедія: у 3-х т. / за ред. С. В. Мочерного та ін. Київ : Академія, 2001. Т. 2. 468 с.

References

1. Kindzerskyi, Yu.V. (2013), *Promyslovist Ukrainy: stratehiia i polityka strukturno-tekhnologichnoi modernizatsii* [Industry of Ukraine: strategy and policy of structural and technological modernization], monograph, Kyiv, Ukraine, 536 p.
2. Levytskyi, V. (2015), "Discourse on industrialization", *Liudynoznavchi Studii. Seriya: Filosofiia*, no. 32, pp. 182-199.
3. Aron, R. (1992), *Etapy razvitiia sotsiologicheskoy mysli* [Stages of development of sociological thought], Translated by Gurevich P.S., Progress, Moscow, Russia, 608 p.
4. Bodrunov, S.D. (2015), "Re-industrialization of the economy and the problem of import substitution: the role and tasks of the information industry", *Vestnik REU im. G.V. Plekhanova*, no. 4 (82), pp. 127-132.
5. Kovalyov, S.G. (2015), "Possibilities of neo-industrial development of Russia in modern geopolitical conditions", *Integratsiia proizvodstva, nauki i obrazovaniia i reindustrializatsiia rossiyskoy ekonomiki: sb. materialov mezhd. kongressa* [Integration of production, science and education and re-industrialization of the Russian economy: collection of materials of the International congress], LENAND, Moscow, Russia, pp. 127-139.
6. Yaroshevich, V.I. (2017), "Modern world trends in the development of industry", *Belorusskiy ekonomicheskii zhurnal*, no. 2, pp. 21-36.
7. Miller, J., Walton, T., Kovacic, W. and Rabkin, J. (1984), "Industrial Policy: reindustrialization through competition or coordinated action", *Yale Journal on Regulation*, Vol. 2, no. 1, pp. 1-37.
8. Hospers, G. (2004), "Restructuring Europe's Rustbelt. The Case of the German Ruhrgebiet", *Intereconomics*, no. 3, pp. 147-156.
9. Euler Hermes (2013), *The Reindustrialisation Hospers of the United States*, Euler Hermes Economic Outlook, Special Report, Paris, France, pp. 1-36.
10. Prisecaru, P. (2014), "Reindustrialisation policy", *Knowledge Horizont. Economics*, Vol. 6, no. 2, pp. 21-25.
11. Heymann, E. and Vetter, S. (2013), *Europe's re-industrialisation*, EU Monitor. EU Integration, Deutsche Bank AG, Frankfurt am Main, Germany, pp. 1-12.
12. Sumina, E.V. and Ziablikov, D.V. (2015), "The need for innovative regional development for the purpose of diversifying economic growth in Siberia under conditions of reindustrialisation", *Vestnik SibGAU*, Vol. 16, no. 2, pp. 515-522.
13. Liashenko, V.I. and Kotov, Ye.V. (2015), *Ukraina XXI: neoindustrialna derzhava abo "krakh proektu?"* [Ukraine XXI: Neo-industrial state or "project collapse?"], monograph, Instytut ekonomiky promyslovosti, Kyiv, Ukraine, 96 p.
14. Aghion, Ph. and Growth, P. (2009), *The economics of Growth*, The MIT Press Cambridge, England, 475 p.
15. Fedulova, L.I. (2008), *Tekhnologichna modernizatsiia promyslovosti Ukrainy* [Technological modernization of the Ukrainian industry], Ін-т економіки та прогнозування, Kyiv, Ukraine, 472 p.
16. Kovalchuk, E.A. (2011), "Methodology and tools of strategic management of industrial enterprises modernization in the conditions of innovative economy", Thesis abstract of Doct. Sc. (Econ.), 08.00.05, St. Petersburg, Russia, 40 p.
17. Petrovych, Y.M. and Lushak, N.S. (2012), "Essential characteristics of the concept of enterprise modernization in the system of economic categories", *Visnyk Natsionalnoho universytetu Lvivska politekhnika*, no. 748, pp. 199-206.
18. Burlaka, V.H. (2011), "Structural components of technological competitiveness of the Ukrainian industry in the conditions of the global financial crisis", *Aktualni problemy ekonomiky*, no. 7(121), pp. 68-74.

19.Pashchenko, Yu.P. (2010), "Conceptual aspects of economic system modernization", *Ahrosvit*, no. 10, pp. 45-53.

20.Inozemtsev, L.V. (2009), "What is modernization and is Russia ready for it?", *Modernizatsiia Rossii: usloviia, predposylki, shansy: 6 sb. st. i mat.* [Modernization of Russia: conditions, prerequisites, chances: 6th collection of articles and materials], no. 1, pp. 6-15.

21.Mochernyi, S.V. et al. (Ed.) (2001), *Ekonomichna entsyklopediia: u 3-kh t.* [Economic Encyclopedia: in 3 volumes], Akademiia, Kyiv, Ukraine, Vol. 2, 468 p.

Стаття надійшла до редакції 02.08.2019 р.

УДК 336, 338.2

DOI: 10.37332/2309-1533.2019.5-6.4

JEL Classification: H12, H23, H41, I31, J18, F63

Ємельяненко Л.М.,
д-р екон. наук, доцент, проф. кафедри
національної економіки та публічного управління,
Москвіна В.І.,
аспірант* кафедри національної економіки
та публічного управління,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана»

ФОРМУВАННЯ КОНЦЕПТУАЛЬНОЇ МОДЕЛІ ТРАНСФЕРТНОЇ ПОЛІТИКИ В СОЦІАЛЬНІЙ СФЕРІ УКРАЇНИ

Emelianenko L.M.,
dr.sc.(econ.), professor at the department
of national economy and public administration,
Moskvina V.I.,
postgraduate student at the department
of national economy and public administration,
SHEE "Kyiv National Economic University
named after Vadym Hetman"

FORMATION OF CONCEPTUAL MODEL OF TRANSFER POLICY IN SOCIAL SPHERE OF UKRAINE

Постановка проблеми. Одним із найважливіших кроків у напрямку макроекономічної стабілізації повинен стати перегляд існуючих в Україні підходів до виконання державою її перерозподільної функції. Кризові явища в національній економіці знижують ефективність функціонування соціальної сфери. Оскільки соціальна сфера є важливою складовою забезпечення життєдіяльності суспільства, сприяє розвитку людини та відтворенню людського капіталу, формуванню певного рівня життя у суспільстві, вона повинна завжди бути в полі зору наукових досліджень та державної політики.

Дієва державна соціальна політика набуває актуальності в період економічних криз та є необхідною для пом'якшення дисфункції внутрішнього ринку. Варто відзначити, що щорічно із державного бюджету України майже 70% соціальних видатків перерозподіляється на програми із

* Науковий керівник: Ємельяненко Л.М. – д-р екон. наук, доцент ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»